

441: Namazda Mushaftan Okumak Caiz Midir?

Ömer Faruk

23 Nis, 2019

<https://ilimvecihat.com>

SORU

Selamun aleykum ve rahmetullah hocam. Uzun tutmak için elimize Kur'ân alıp namaza durmak caiz mi hocam seleften deliller var mı? Cezekallahu hayr.

CEVAP

Ve aleykumusselam ve rahmetullahi ve berakatuh.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ، الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰی آلِهِ
وَصَحْبِهِ أَجْمَعِیْنَ

Asıl olan, tek ve imam olarak namaz kılan kimsenin kıraati/Kur'ân okumayı ezberinden yapmasıdır. Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*), sahâbe ve salih seleftin (*radiyallahu anhum*) adeti böyledir.

Lakin kişi bazı zamanlar namazda kıyamı/kıraati uzun tutmak istemekte, fakat Kur'ân'ın tamamını veya okumak istediği uzun bir sureyi/bölümü ya hiç ya da sağlam bir şekilde ezbere bilmediği için mushaf'tan okumaya ihtiyaç duymaktadır. Bu durumda mushaf'a veya okunacak sure ve ayetlerin yazılı olduğu bir yere bakarak namaz kılabilir ve kıldırabilir mi?

Bu konuda mezheplerin görüşleri şöyledir:

1) Hanbelî mezhebinde bir görüşe göre bir kimse Kur'ân'ı veya okumak istediği uzun bir yeri ezbere bilmiyorsa ve bu yüzden mushaf'tan okumaya mecbur kalır buna ihtiyacı olursa, "nafile namazlar" esnasında mushaf'tan okumasında bir beis yoktur. Bu, Atâ, Yahya el-Ensârî gibi seleften kimilerinin de (*rahimehumullah*) görüşüdür. Şayet ezbere biliyorsa/ihtiyacı yoksa o halde bu mekruhtur, namazı ise bozamaz.

"Farz namazlarda" ise ezbere bilmese bile Mushaf'tan okumak mutlak olarak mekruhtur.

2) Şâfiîlere göre ister farz olsun ister farz olmayan nafile namazlar olsun bütün namazlarda mushaf'tan okumak mekruh olmayıp caizdir. Bu aynı zamanda Hanbelîlerde diğer bir görüştür. Bu görüş sahipleri caizliği ihtiyaç haliyle kayıtlamayıp mutlak olarak söylemişlerdir. Şâfiî fakihlerinden Nevevî (*rahimehullah*): "Hatta Fâtiha'yı ezbere bilmiyorsa bu ona vacip olur" demiştir. (el-Mecmû', 4/27)

3) Mâlikîlere göre ister farz ister nafile namazlar esnasında mushaf'tan

okumak mekruh olup namazı ise bozamaz. Saîd b. Museyyeb, Mücahid gibi seleften kimileri de (*rahimehumallah*) mushaf'tan okumayı nafil namazlarda da kerih görmüşlerdir. Keza bu, Hanefî mezhebi imamlarından Ebu Yûsuf ve Muhammed'in de (*rahimehumallah*) görüşüdür.

4) Ebu Hanîfe'ye (*rahimehullah*) göre ise farz olsun nafil olsun az bile olsa mushaf'tan okumak caiz olmayıp namaz batıl olur. İbn Hazm da (*rahimehullah*) bu görüştedir. Hatta Ebu Hanîfe'ye göre bir kimse namazın rükünlerinden biri olan kıraati ancak mushaf'tan okuyarak yerine getirebiliyor, ezberden okuması onun için mümkün olmuyorsa yine de mushaf'tan okuması caiz olmayıp, böyle biri kıraatsiz bir şekilde namaz kılsa dahi namazı sahih olur. Ancak Ebu Hanîfe'ye göre şu durum müstesnadır ki; kişi okuduğunu ezbere bilen biri olup mushaf'ı elinde taşımaksızın önündeki bir mushaf'tan okursa namazı bozulmaz. Ama okuduğu yer ezberinde değilse o zaman mushaf'ı taşımadan okusa bile namazı bozulur.

Bu meselede doğru olan şöyle demektir: Tek veya imam olarak “nafil namaz” kılacak kimse eğer kıraati uzun tutmak istiyor, ancak Kur'ân'ı veya okumak istediği uzun bir bölümü ezbere bilmiyorsa veyahut ezbere biliyor ancak ezberinden okuduğunda çok hata etmekten ya da unutmaktan endişe ediyorsa, yani mushaf'a ihtiyaç duyuyorsa o halde mushaf'tan okuması kerahetsiz caiz olur. Çünkü Sahîh-i Buhârî'de geçen bir rivayete göre Âişe (*radiyallahu anhâ*)'ya kölesi Zekvân, Ramazân gecelerinde mushaf'tan okuyarak namaz kıldırırdı. Ne Âişe annemiz ne de başka bir sahâbî Zekvân'ın bu yaptığına karşı çıkmamıştır. İmam Zührî'ye (*rahimehullah*) Ramazân'da mushaf'tan okuyan bir kimseden sorulunca şöyle demiştir: “*En hayırlılarımız mushaflardan okurlardı.*” (el-Muğnî, İbn Kudâme, 1/288)

Dolayısıyla tek veya imam olarak namaz kılan biri Kur'ân ayı Ramazân'da terâvîh namazlarını hatimle kılabilmesi için mushaf'tan okuyabilir. Eğer bu kimse imam ise böylelikle arkasında namaz kılanların Kur'ân'ın hepsini dinlemesi sağlanmış olacaktır. Yine mesela bir kimse gece uzunca kıyam ve kıraat edebilmek için teheccüd namazlarında mushaf'tan okuyabilir. Hatta bu, Allâme Tarîfî'nin de (Allah O'nu esaretten kurtarsın) dediği gibi daha faziletlidir.

Namazda mushaf elde tutularak da okunabilir. Bu, ittifakla namazı bozan “amel-i kesîr (çok amel/çok hareket)”den sayılmaz. Nitekim Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) torunu Umâme'yi (*radiyallahu anhâ*) taşıyarak namaz kılmıştır. Secdeye gittiği zaman O'nu yere koymuş, ayağa kalktığı anda ise O'nu alıp taşımıştır. Yine mushaf'ı açmak, kapatmak, gözün sağa sola dönüp secde yerine sabitlenmemesi, sayfa çevirmek, rukû'ya giderken

mushaf'ı yakındaki yüksek bir yere koymak veya secdeye gidildiğinde mushaf'ı yere koymak, kalkıldığında tekrar mushaf'ı almak, bu hareketler de amel-i kesîr'den değildir. Bilakis peş peşe gerçekleşmeyen bu hareketler "amel-i kalîl (az amel/az hareket)"dendir. Bir ihtiyaç/namazın maslahatı nedeniyle az amelde/harekette bulunmakta bir sakınca yoktur. Ancak ihtiyaç olmadığı halde gereksiz hareket ise az da olsa mekruhtur. Bu nedenle yukarıda açıklandığı şekilde şayet mushaf'tan okumaya ihtiyaç yoksa o zaman bu mekruh olur.

Ama mushaf'tan okurken elbette ki evla ve efdal olan mümkün olduğunca az hareket etmektir. Bu, namazda huşûyu olumsuz manada etkilememesi için de önemlidir. Bunun için namaz kılan kişinin mesela mümkünse mushaf'ı elinde taşımadan önündeki yüksek bir şeyin üzerine koyarak oradan okuması evladır. Şayet mushaf tutulacaksa o halde kıyam halinde iken sağ elin solun üzerine konulması sünnetine riayeten sağ el solun üzerinde olarak/soldan ayırmadan tutmak efdaldır.

Namaz esnasında mushaf'tan okumak caiz olduğu gibi telefon ve benzeri elektronik herhangi bir cihazdan okunarak, bu cihazlar taşınarak da namaz kılınabilir.

Bu konuda me'mûm (imam'a tabi olan) kimse ise tek ve imam olarak namaz kılan kimseden ayrıdır. Çünkü me'mûmun mushaf'tan okumaya ihtiyacı yoktur. Dolayısıyla imamı sadece kulağı ve aklıyla takip etmelidir. Ancak şu müstesna ki; eğer namaz kılanlar arasında imam hata ettiğinde veya unuttuğunda hatırlatıp düzelterebilecek bir kimse yoksa ve imam bu amaçla arkasında namaz kılacaklardan birisinden kendisini mushaf'tan takip etmesini talep ederse, bu bir ihtiyaç olduğu için bu tek şahıs hakkında kerahet kalkar.

Ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-âlemîn.